

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A helyi sajtóról.

(P:) Amidőn 1848-ban a magyar nemzet egy emberként talpra állt, hogy a rabláncokat letépve, bilincsekbe vert tagjait szabaddá tegye, első kívánsága a sajtó szabaddá tétele volt.

Az a tizenkét pont, amelyet a márciusi ifjuság a nemzet kívánsága, illetve követeléseként össze állított és amelynek részben érvényt is szerzett, mindjárt azzal kezdődik: kívánjuk a sajtó szabadságát és a cenzura eltörlését.

Igen fontos érdek fűződik ahhoz, hogy gondolatát a társadalomnak minden polgára szabadon nyilváníthassa a sajtó útján, de sokszorosan fontos ez ott, ahol a közélet terén működő egyének tevékenységét úgy szólván egyedül a sajtó kíséri ellenőrző figyelemmel.

A sajtó egyedüli hivatása a nyilvános ellenőrzés, kötelessége a társadalom érdekének támogatása, a polgárság védelmezése. S amidőn a sajtó ezen kötelességét teljesíti, méltán elvárhatja, hogy működése minden társadalmi és közéleti tényező részéről kellő tárgyilagos bírálatban részesíttessék és közhasznú munkássága megkönnyíttessék.

A vidék sajtó orgánumait, maga a vidék polgársága látja el úgy a közérdekű cikkekkkel, mint a hírekkel. S amidőn egyes vidéki sajtó orgánum valamelyik közéleti egyén tevékenységét a kritika éles bonckésével vizsgálja, akkor csak a vidék érdekelt közönségének lelkében meggyülemlett elkeseredés veszélytelen lefolytatásának nyit utat. S eltekintve egyes revolver-lapoktól, az összes magyarországi sajtó orgánumokról mindenkinek el kell ismernie, hogy a magyar sajtó nem élt vissza azzal a fegyverrel, amit részére a nagy negyvennyolcadiki átalakulás biztosított.

Büszkén hirdetheti magáról a magyar sajtó, hogy működésében soha sem a személyt, hanem mindig és mindenkor a személy tényeit vette bírálat alá és hogy mindig a személy helytelen ténykedéseire mutatott rá s azt ostorozta érdeme szerint.

De kétszeresen büszké lehetnek a helyi érdekű sajtó orgánumok arra, mivel mint a fehérholló oly ritka az oly helyi érdekű sajtó-orgánum, amelyik visszaél jogaival és amelynek ténykedéseit méltó felháborodással fogadhatják nem csak azok, akiket a méltánytalan kritika sújt, hanem azok is, akik a sajtószabadság fontosságát átérezni, s a helytelen kinövéseit felismerni képesek.

Bár ritka a sajtószabadsággal visszaélő helyi érdekű sajtó orgánum, mégis szomorúan megállapítható az a tény, hogy a sajtó működése igen sokszor kénytelen érezni egyesek rosszindulatát. Ennek azonban nem a sajtó, hanem az emberi gyengeség az oka.

Az emberiség nagy százaléka ugyanis mindig többnek, hatalmasabbnak érzi magát, mint amilyen valójában, s azok, akik feljutottak az ugor-kafára, nagyon is szeretnek sütkérezni a hatalom fényében.

A fővárosban, ahol a nagyobb hatalmasságok mellett, a vidék kiskirályai elenyésző csekély pontocskák, nem eshetik meg az, ami a vidéken nap-nap után tapasztalható; hogy egyesek túlfeszített képzeletükből, elefánttá növelt hatalmat szugyerálnak magukba és azt hiszik, hogy az általuk elképzelt hatalmat mindenki észreveszi és attól mindenki retteg.

Az ily kiskirályok aztán valami természetes, a sajtó kritikáját nem csak hogy nem szívelelik, de lehetetlenné is kívánják tenni. Ezek azok, akik nehézséget igyekeznek teremteni a sajtónak; akik magukat földöntúli lényeknek, minden tekintetben bölcs szakértőnek képzelik; akik abban a hitben élnek, hogy csak egyedül ők gondolkoznak helyesen; akik előtt térdet, fejet kell hajtania mindennek. Pedig hát nincs oly bölcs a nap alatt, aki tökéletes alkotásra képes lenne. Hiszen amidőn az ember alkot, teremt, annyira belemélyed munkájába, hogy a legnagyobb körültekintéssel sem képes művének minden hibáját, minden fogyatékosságát észrevenni. S éppen azért van a kritika, hogy az a hibákat észrevegye s megszüntetésére alkotó figyelmét felhívja. Miért is azok, akik a közéletet tényleg szívvel-leléssel szolgálni akarják, a kritikát gyakorló sajtó működését szívesen kell vegyék.

Akik hivatásukat lelkiismeretesen ohajtják betölteni, azok a világosságtól, a nyilvános kritikától nem félnek, de ezeket talán nem is éri annyit a kritika éle, mint azokat, akik nem annyira a köz, mint inkább a saját jól felfogott érdekeiket tartják szem előtt akkor is, amidőn a közélet terén munkálkodnak.

A helyi érdekű sajtó tehát amidőn kötelességét, a kritika gyakorlását teljesíti, méltán elvárhatja azt, hogy működését mindenki ha nem is rokonszenvvel, de legalább becsüléssel fogadja.

A helyi sajtó munkásai nem áhítoznak babérokra, de elvárhatják és méltán igényelhetik is, hogy az a társadalom, amelynek érdekeit szolgálják, jóindulatába fogadja.

A helyi sajtó munkása nem várja a hatalmasok vállveregetését s nem is azért küzd, hanem küzd a legnagyobb önzetlenséggel lelkiismeretének nyugodtságaért és azért, hogy felebaráti szeretetének megtestesülését láthassa.

— Nincs dohány. A pénzügyminiszter alaposan beütötte a dohányforrás csapját. Hetek óta nincs dohány Székelyudvarhelyt. A közönség most siet leszokni a jelentékenyen merdrágított füstől, mely különben tényleg a leghaszontalanabb kiadás.

Városi és vármegyei helyi bajok.

IV. A bajok és viaszások általános ismertetése után úgy érzem, miként üdvös munkát csak akkor végezhetek, ha az egyes hiányokra kellő részletességgel reá mutatok és a bajok megfelelő orvosolhatóságának módzataira kiterjeszkedem.

Megemlítettem már e lap múlt számában, hogy egy szerencsétlen pillanatban, egy tűz esetén, városunk faházai, a mentés és menekülés lehetőségét is kizárják. Kizárják pedig már azért is, mert az utcák keskenyek és oly rendezetlenek, hogy az ember megütközik ha látja azokat.

Az utcák rendezetlenségének klasszikus bizonyítéka gyanánt — a Tóutcát nem is említve — elég a Király-, Rózsa- és az Iskola-utcákra hivatkozni. Ez utcákról nagyon leri az azokban előfordult építések engedélyének megadásánál nem hogy mérnök szakértelme vétetett volna igénybe, de sőt még működvelő sem kértet ki.

Az építési engedélyek megadásánál pedig két nagy érdeknek kell érvényesülni. Érvényre kell jutnia először azon kívánsomnak, hogy az építkezés tűzrendészeti tekintetben kifogás alá ne essék és érvényre kell jutnia a közforgalom könnyű lebonyolíthatására irányuló közhajnak is.

Ott, ahol ezek nem érvényesülnek, városi jelleg ki nem alakulhat, s mig egyrészt a megélhetés nagy akadályt talál, másrészt a lakosságnak a biztonsága is igen alacsony fokon áll éppen az építkezések miatt.

Utcaink rendezetlensége tehát tűzrendészeti tekintetben igen hátrányos, de óriási hátrányait akkor láthatjuk a maga rideg valóságában, ha reá gondolunk, hogy kutak, amelyek tüzesetén fontos tényezők volnának, egyáltalán nincsenek. Hiszen a meglevő kutak tüzesetén számba sem vehetők akkor, amikor itt nemcsak a tetőzet, de az égő falak oltásáról is gondoskodni kell.

Egyik legnagyobb hibánk, hogy mindig a magunk kárán tudunk csak okulni, s ha valahol a könnyelműség következményeként óriási károk, végzetes szerencsétlenségek állanak elő, részvétnél egyebet nem teszünk és pillanatig sem gondolunk arra, hogy a mi állapotaink szintén melegegyai lehetnek hasonló szerencsétlenségeknek.

A végzet utjai kiszámíthatatlanok és így ami pár évtizeddel ezelőtt Eperjesen, Torokkón, Bártfán és Nagykárolyban megtörtént, megtörténhetik Székelyudvarhelyen is. Sőt itt borzalmasabb következményeket vonhat maga után egy esetleges tűzkatasztrófa. Mert mig például Nagykároly szétszórt, széles utcájú város vizbő kutakkal bír, tehát egy a menekülőknek, mint a mentésnek kellő módja van, addig Székelyudvarhely rendkívüli vízhiánya mellett még egymásra rótt építkezéseivel és szűk utcáival is lehetetlenné teszi a rendszeres mentő munkákat teljesítését.

Számtalan bizonyítéka van annak, hogy évek, évtizedek fáradságos, verejtékes munkájának gyümölcseit pár óra alatt megsemmisíti egy tűz-katasztrófa. Hogy pár óra alatt virágzó községek jutnak koldusbotra, sőt

számtalan emberélet megsemmisülése következében, a legmélyebb gyászba is. Ennélfogva minden becsületesen gondolkodó egyének kötelessége az elővigyázat, sőt ha a felebaráti szeretet isteni és természeti törvényeit tekintjük, kötelessége nem csak az óvintézkedések pontos betartása, hanem az is, mikép felvértezze magát a tűzoltás gyakorlati ismeretének fegyverével, hogy minden percben készen állhasson ha kell a romboló elemekkel való harcra.

De amikor az egyéneknek a saját érdekét és a felebaráti szeretet parancsa kötelességévé teszi az óvatosságot és a tűzoltás gyakorlati elsajátítását, a törvény szigorúan megköveteli a politikai községekől azt, hogy az egyének eme kötelességének teljesíthetőségét minden tekintetben lehetővé tegyék.

Kötelessége a politikai közsének tehát az, hogy a tűzrendészet kívánalmait minden tekintetben előmozdítsa, megteremtse

Új építkezéseknél köteles a tűzrendészet követelményeit minden tekintetben betartani, a tüztápláló faépítkezés ket teljesen megszüntetni és új közutak létesítése által biztosítékokat szerezni a bekövetkező szerencsétlenségek ellen.

Kötelessége továbbá a politikai községeknek a teljes tűzoltói szerelvények jókarban fenntartása, sőt az is, hogy megfelelő számú képzett tűzoltókat tartson fenn az esetre, ha a politikai község lakóiban a felebaráti szeretet, az embertársak iránti kötelességérzet hiányozna s e miatt az önkéntes tűzoltó szervezet nem állana fenn... s. s. s.

Tanév végén.

Mikor 1910. szeptember első felében a beiratások folytak nyilván tapasztaltuk, hogy a m. t. szülők a szerzetes tanítók iránt bizalommal viseltetnek. Ezt bizonyítja az a tény, hogy a róm. kath. elemi fiiskolába összesen 171 gyermek iratkozott be. Ezt a gyermekseréget két tanító vezette tíz hónapra keresztül sok bajjal és fáradsággal, de hál' Istennek mégis jó sikerrel. A nagys. kir. Tanfelügyelő Ur ugyanis 1911. márc. 10-én tett látogatása alkalmával megelégedését fejezte ki és jól minősítette. Szeptemberben átvették a szerzetes tanítók az iskolájukba iratkozott gyermekeket s most a tanév végén visszaadják őket a szülőknek Jézus ama mondásával: Egyet sem veszítettünk el közülök. Ezeket előre bocsátva legyen szabad egy rövid pillantást vetni a tanév egy-egy jelentékenyebb mozzanatára.

1. Mint fentebb említettük összesen 171 gyermek iratkozott be. I. o. 49, II. o. 40, III. o. 39, IV. o. 28, V. o. 13, VI. o. 2. Ezekből részint elköltözéssel, részint tanoda változtatás miatt összesen kimaradt 19. Évvégén tehát 152 gyermek volt a kezünk alatt. Meg kell emlékeznünk arról, hogy a második osztályból egyik legkedvesebb tanítványunk január havában meghalt. Temetésén iskolánk összes gyermekei részt vettek és két éneket énekeltek 2 hangra. A gyermek neve Csiki József. Nyugodjék békében. 2. Tudvalevőleg még év elején felállítottuk az iskola takarékpénztárt. A lapokban ismertettük célját és mivoltát. Hál' Istennek úgy a szülők, mint a gyermekek felfogták értékét. 105 gyermek váltott pénztári könyvecskét, ezek takarékoságáról az 1264-re menő tételszám beszél. Összesen 337 korona 58 fillért takarítottak meg. A legkisebb betét 10 fillér, a legnagyobb 20 korona 48 fillérre rugott. De 20, 15, 14, 12, 10 koronás betét még akárhányszor volt. Az évzáró ünnepélyen ki-kamatoztul kapta meg a tőkepénzét. Öröm volt nézni, hogy a gyermekek fillereiket nem vesztették semmiségre, hanem meggyűjtötték a takarékpénztárba s ki-karra törekedett, hogy minél nagyobb tőkepénze legyen.

3. A tanév lefolyása alatt tartottunk két gyermek-előadást. Egyiket januárban melyről annak idején elszámoltunk. Akkor 24-26 szegény gyermeket ruháztunk fel. A másodikat csak most a közelmúltban f. hóban tartottuk. Még el sem számoltunk. 358 korona 10 fillér volt a bevételünk, 237 korona 8 fillér a kiadásunk, tiszta jövedelem 121 korona 2 fillér. Ebből rendeztük a zárünnepélyt. Ebből járultunk hozzá az első áldozók és az utóbbi két színdarabban szereplők lefénnyépeztetéséhez, mert tudvalevőleg nem mindenki váltotta meg a fényképeket.

4. Ebben a tanévben iskolai könyvtárunkat 132 korona értékben szép könyvekkel, fizikai felszerelésekkel pedig 121 korona értékben szemléltető eszközökkel gyarapítottuk. Jövőre tehát méginkább biztosítva van a róm. kath. fiiskolában a gyermekek előhaladása.

5. A gyermekek átlag véve elég rendszeresen látogatták az iskolát. A tanulásban is kielégítő szorgalmat tanusítottak. Az igaz, hogy az iskolánk kétszeri bezárása a legkritikusabb időben történt s ez nyomot hagyott a gyermekek tudásának megerősítésében; no de ezt is törekedtünk kikészíteni. Vizsgai jutalmat kapott 50 gyermek. 45-ön drágább vagy olcsóbb könyvet. 5-ön 5-5 koronát összesen 100 korona értékben.

Ezek azok a nevezetesebb pontok, melyekről a n. é. közönségnek, illetőleg a m. t. szülőknek beszámolni szükségesnek tartottuk. Mikor a szerzetes tanítók köszönetet mondanak a m. t. szülők bizalmáért s ezt jövőre is kérik, ugyanakkor ígérik hogy jövő tanévben, mikor a harmadik, után a negyedik tanterv is életbe lép még nagyobb sikerrel fogják a gyermekek ügyét felkorolni Most pedig adja Isten, hogy a két hónapi szünidő alatt gyermekeikben sok örömet találjanak, miattuk minél kevesebbet nérgelődjenek, mi pedig szeptemberben ismét egészségesen vehessük őket vezetésünk alá.

Székelyudvarhely, 1911. június 29-én.

A szerzetes tanítók.

HIREK.

— **Kitüntetett tanító.** Demeter Miklós mátisfalvi tanítót község társadalmi és gazdasági életének fejlesztése körül kifejtett munkásságáért a földmívelésügyi miniszter elismerésével tüntette ki s 100 K jutalmat engedélyezett részére. Ez elismerést az erdélyrészi (székelyföldi) miniszteri kirendeltség közölte a kitüntetettel közvetlen megelégedéssel. A vall- és közoktatásügyi miniszter az ifj. egyet vezetésében kifejtett lelkes buzgóságáért a m. kir. tanfelügyelőség útján szintén elismerését fejezte ki. Az Orsz. Közp. Hitelszövetkezet pedig a hitelszövetkezet pontos vezetéséért 100 K jutalomban részesítette. Mind a három kitüntetés méltó egyént ért, mert Demeter Miklós 12 évi lankadást nem ismerő munkásságával valóságos kulturmissziót tölt be Mátisfalván. A székelynép szellemi és anyagi boldogulását célzó egyesületek az ő kezdeményezésére és vezetése alatt létesültek, amelyeknek ma is élető lelke. Oszatlan iskolájának vezetése már sok terhet ró vállaira, de sokszor megtoldva a nappalt az éjjel, virágzó ifj. egyet, gazda- és olvasókör, hitelszövetkezet hirdetik önzetlen munkásságát. Most községének vízvezetékekkel való ellátásán s egy népház építésén fáradozik, melyekhez a szükséges segélyek már kilátásba helyeztetek. Mint méhészt is kiváló; a szemlélő nem tud betelni saját terve szerint épített és mintaszerűen berendezett méhesházainak szépségével é szakszerűségével. Csendes, zajtalan, de annál gyümölcsözőbb minden irányu munkássága, melyek a felsőbb helyről jövő elismerést méltán kiérdemlik. E kitüntetésekhez a magunk részéről is melegen gratulálunk, (Gy. S.)

E NAP

Szombat, július

Theobald

az új évnegyed kezdete. Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék.

Székely Testvérek!

Nagy küzdelem előtt áll a magyar nemzet. — Szüksége van minden fiára, de sokszorosan szükséges a szabad, független, bátor szavú újság. Mert ha minden szabadságunktól megfosztanak is, a sajtó által visszaszerezhetjük elokozott jogainkat.

Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

— **Ma délután 5 órakor** kezdődik a rokant- és nyugdíjintézet 138-ik fiókpenztárának tancmulatsága Székelyudvarhelyt, Barkóczy Albert Koronay-féle kerthelyiségében. Belépési díj csupán 1 korona, de felülfizetésül — a gyámoltalan özvegyeket és árvákat segítő külön alap javára — többet is elfogad és hálás köszönete mellett, újságilag nyugtáz a rendező bizottság. Ezt a fesztelen, kedélyesnek ígérkező mulatságot, remélhetőleg mindenki részvételével fogja megtisztelni.

— **Kamarai ülés.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara 1911. évi július hó 4-én (kedden) d. u. 3 órakor, saját hivatali helyiségében (Széchenyi-tér 23. sz. Bányai-féle ház II. em.), teljes ülést tart.

— **Tizenhat új tanító.** A székelykereszturi állami tanítóképző-intézetben tanítóképesítő vizsgálatok, melyeken a m. kir. vall. és közokt. ügyi miniszter megbízottaként Rhédei János kir. tanfelügyelő elnökölt, jun. hó 21, 22, 23, 24, és 26 napjain tartattak meg. A képesítőre 16 jelölt jelentkezett kik valamennyien képesítve lettek. A képesítő vizsgálatot legkiválóbb eredménnyel Kövér Sámuel, Szabó József és Veres Lajos tették le. A képesítő vizsga után a már okleveles tanítók bucsuvacsorát rendeztek, melyen a kir. tanfelügyelő, Ujvári Mihály intézeti igazgató és a tanári kar tagjai is jelen voltak. Hogy a hangulat emelkedett volt és pobárköszöntőkben hiány nem volt, az elképzelhető.

— **Muszáj egészségesnek lenni.** Hogy a közszolgálatban levő tisztviselők egészségesek legyenek, az közérdek és hogy minél tovább szolgálhassanak, az is közügyet képez. Viszont azonban, ha valakinek egészségét a folytonos és terhes szolgálat megörölte, annak minél előbb való helyreállítása, igen fontos és lényeges közérdek. Ezekről — úgy látszik — Székelyudvarhely város polgármesterének nincs tudomása, avagy ilyesmikről — mások részére — tudni sem akar. A kisebb tisztviselőkkel szemben valóssággal zsarnoki kényuralmat gyakorol, ő maga pedig alig dolgozik többet a semminél és sokkal többet szentel a saját drága egészségének jókora ápolására, mint a város közügyeinek előbbvitelére. Minden évre akad egy-egy kisebb tisztviselő, akit oktalánul akar megfosztani jogos szabadságától. Perhorezkálja a városi tiszti orvos hiteles bizonyítványát, sőt még a képviselőtestület határozata is arra való, hogy azt ne respektálja. Az idén — úgy halljuk — a folytonosan ide-oda ráncigált városgazdára került a sor. Az orvos 4 heti szabadságot javasolt a városgazdának, mert ha baját rendszeresen nem gyógykezelheti, szolgálatképtelenné válik. A képviselőtestület — természetesen a »tanács« javaslatára — csupán 2 heti szabadságot engedélyezett. A polgármester meg egyszerűen kijelenti, hogy Szabó Domokos város

gazda csak akkor mehet szabadságra, ha a *községi tiszteletdíj teljes befizetését nyerne* no szegény ember, ezt várható és a június 22-iki közgyűlés által elhatározott *vízvezetési próbákat furása befizetését nyert*. Tehát — tessék ezt jól megjegyezni városgazda ur — mindeddig Székelyudvarhely városgazdájának: *okvetlenül egészségesnek kell lennie* még akkor is, ha a városi tisztiorvos „szolgálatképtelen”-nek nyilvánítaná. Oh milyen szép, milyen kellemes is az a basáskodás lefelé! Mennyivel kellemetlenebb és utálatosabb a hajlongás, talpnyalás felfelé! Ilyen állapotok mellett aztán természetes, hogy jóakaratu együttműködéséről szó sem lehet — a városházánál.

Argus.

— **Felhívás pályázatra!** A Székelyvárság és Korond községekben szerzett állami elemi iskolánál 1—1 tanítói állomás betöltendő. Azon róm. kath. vallású, kántori képesítéssel rendelkező okl. tanítók, kik ezen állások valamelyikét óhajtják, a m. kir. válás-és közokt. miniszter urhoz címzett, 1 K-ás bélyeggel ellátott, tanítói, kántori oklevéllel, keresztlevelel, családi körülményeiket igazoló helyhatósági és működési bizonyítványokkal fűlszerelt kérvényüket vármegyénk kir. tanfelügyelőjéhez azonnal nyújtják be.

— **Egyetemi hallgatók bálja:** Az itthon szünetező egyetemi hallgató és végzett ifjak Székelykeresztúron 1911. augusztus hó első szombatján egy — tavalyihoz hasonló — bált ohajtanak rendezni. Az előkészítő bizottság most kezdte meg a rendező bizottság összeállítását, s minden törekvésük oda irányul, hogy a bál ezuttal még jobban sikerüljön a tavalyinál s hogy annál nagyobb összeget juttathasson a Székelykeresztúron emelendő „Petőfi Emléktábla”-alap javára. Az előkészítő bizottság ezuttal ezt közölte most velünk; megígérve, hogy a részletes terveket és tett előkészületeket annak idején lapunkban újra közzé fogja tenni.

— **Napidíjas mérnöki állások.** A kolozsvári posta- és táviratigazgatóság értesítése szerint — a m. kir. posta műszaki személyzetének kiegészítése céljából több napidíjas mérnöki állásra pályázat van kihirdetve. Ez állásokra az 1883. évi I. t.-c. 10 §-a értelmében mindazon magyar állampolgárok pályázhatnak, akik valamely műegyetemen történt tanulmányaik után a budapesti műegyetemen gépészmérnöki oklevelet nyertek stb. Az állásokat a posta-táviratigazgatóság fogja betölteni (Budapest, II. Albrecht-ut 3.), hova a pályázati kérések e hó 15 ikéig közvetlenül nyújtandók be a bővebb felvilágosítás is ott megtudható. A napidíjas mérnökök napi 5 K díjban és külső alkalmazás esetén megfelelő pótlékban részesülnek. A pályázati hirdetmény egyéb részletei a „Székely-Udvarhely” szerkesztőségében megtekinthetők.

— **A kinin** A délamerikai benszültettek előtt régóta nagy hírből állott a kinafa hatóanyaga, mert egy hideglelés (maláriás, váltóláz) indiánus oly tö vizétől gyógyult meg, amelyben kina-kéreg ázott ki. Malária ellenes hatását csak 1638-ban ismerték fel, midőn a perui királynő, Chinchona grófnő súlyos harmadnapos váltólázát sikerült vele meggyógyítani. A kinin termelő fa a grófnőről kapta nevét is: cinchona calisaya. Európában csak a XIII. század közepén

kezdtek használni és csakhamar annyira elterjedt, hogy a vadon tenyésző cinchonifák kipusztításától kellett tartani, miért is főleg Indiában és a keletindiai szigeteken mesterségesen is kezdtek tenyészteni. E tenyésztett kina-fák kérge igen hatásosnak bizonyult és kinintartalma nagyobb, mint a vadon tenyésző délamerikai kéregé.

— **A lótenyésztők figyelmébe.** A marosvásárhelyi 9-ik honvédszázad parancsnoksága értesítette a szomszédos vármegyék főispánjait, hogy ez évi lószükségletét az idén a szeptemberi, októberi és novemberi pótlóvásások alkalmával fogja beszerezni. A megvásárolandó lovak 3 és fél évet betöltöttek és 7 évet meg nem haladott koruk lehetnek. A bevált lovakat 800 K átlagos áron veszik meg. Részletes feltételekkel a parancsnokság szolgál a tenyésztőknek.

Méhészet.

Taendők kezdő méhészek számára.

A méhek rajzása, ha késéssel is, bekövetkezett. A szalmakasokból különösen a délnéki álló méhesekből már a méhek kirajzotnak. A rajokat még el lehet fogadni. A megkészt rajokat gyámlításban (segélyben) részesítsük, hogy telelőképes méhesaladok fejlődjenek belőlük. A tulságos rajzást akadályozzuk meg. A kaptárból csak egyet, a szalmakasokból két rajt fogadjunk el, mert a sok raj a méhészet rovására és a méhés kárára történik.

Az utórajokból rendezzünk be anyanevelőket, hogy a meganyatlanodott méhesaladokat anyasíthassuk meg, és a kiselejtezett, előregedett és nem jónak bizonyult anyákat fiatal, termékeny anyával cserélhessük ki.

Igen könnyen készíthetünk anyanevelőket, melyekbe két egyesületi félkeret fér el, a melynek szükség esetén kistetőt is készíthetünk és a szabadba is bárhova elhelyezhetjük.

Az így készült anyanevelőbe egy mézes és egy léppel kiépült, összesen két keretet teszünk. Az utórajokból anyát fogunk ki. Előbb méheket engedünk az anya nevelőbe és azután az anyát beengedjük (betesszük), annyi méhet engedünk be, a mennyi a két keret elfoglalásához szükségeltetik. Az ilyen anyanevelőt benépesíthetjük még anyabölcsővel is. A kaptárból, a mikor az előraj kijött ugyanaz nap kikeresnünk egy olyan keretet, a melyen megérett anyabölcső van és befedett munkás fiasítás. E keretet a rajta ülő méhekkel együtt az anyanevelőbe tesszük és egy mézes keretet viszont a rajta ülő méhekkel és még egy vagy két keretről a méheket az anyanevelőbe seprjük. Azután így rendeltetési helyére tesszük, a honnan mintegy husz nap alatt fiatal, termékeny anyát kapunk, ha a párzás alkalmával még nem semmisül.

Két keretnél több keretet befogadó anyanevelőre nincs szükségünk, de nem is célszerű. Mert minél nagyobb az anyanevelő, annál több méhre van szükség a benépesítésnél s ezáltal csökkentjük a raj vagy méhes család népességét, a melyből az anyanevelőt benépesítjük.

A két keretes anyanevelőben igen könnyen megfigyelhetjük (megvizsgálhatjuk) az anya termékenyülését s ha rendes petéket

(fiasítás) találunk, az anyát, ha szükségünk van rá, felhasználhatjuk, illetve az anyátlan méhesaladot meganyasíthatjuk vele.

Eöfordul, — különösen a kaptárakban — hogy bármint várja is a méhés, hogy rajozzék a méhe, még sem rajzik. Az olyan méhés, kinek elég méhe van, azzal nem törődik, ha méhe nem rajzik, de a kezdő méhészeknek éppen az a főcéljuk, hogy a méhek rajozzanak. Ha a méhek ezt nem teljesítene, a méhés van hivatva a rajzás végrehajtására, a melyet műrajkészítéssel eszközölhet vagy hajthat végre.

A mostani viszonyokhoz alkalmazkodva, egy műrajkészítést ismertetek, a melynek készítési módja igen egyszerű s még a laikus méhés is könnyen megkésztetheti.

Egy jó népes egyes kaptár összes kereteit kiszedjük. Helyébe a költőürbe 20 drb szalagozott keretet teszünk (a kinek van, még jobb munkas építményű keretek berakása). A kistetőt összes keretekről a méheket ezen kaptárba vissza seprjük (az anya keresése felesleges). Ezen kereteket üres kaptárba — aszerint, mint az előbbi kaptárba volt, berakjuk. Mind a két kaptárba az üvegajtót feltesszük és végül a belső, illetve kaptárajtót reá horgoljuk. A midőn ez így rendbe van, egy jó népes kaptárt helyéről elveszünk és a fiasításos keretekkel felszerelt kaptárt helyébe és az elvett kaptárt egy egészen új helyre állíthatjuk. Ezzel aztán kész is van a műraj a nélkül, hogy az anyát még csak látni is szükségünk lett volna.

Hat napon túl és kilenc napnál nem később, kiszedjük az új kaptár kereteit, a melybe a fiasításos kereteket raktuk. Az anyabölcsőket — egy kivételével — megsemmisítjük, azután szépen a kereteket vissza rakjuk. Husznap múlva ismét megvizsgáljuk, hogy az anya termékenyülése sikerült-e, s ha igen, ezzel végeztünk eredményesen.

Az így készült műraj célszerű és gyengébb mézhordású években is sikerrel alkalmazható. Ezen eljárást jó mézhordású évben többször is lehet ismételni ugyan azon kaptárakból, a melyekből műrajt készítettünk.

Ezen eljárással megvagyunk mentve a rajleséstől és befogástól. Ezenkívül az így készült műraj és az anyacsalád, nem csak magának gyűjti be a szükségletet, hanem a méhésnek is juttat fáradsága díjába.

Székelyzsombor 1911. június 28-án.

Ambrus András
méhés.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. S. B. Málkor is szívesen látjuk. Mások igazán érdemeinek elismerésével és megbecsülésével, a saját magunk érdemes ügyeit is szolgáljuk. Különösen jól eső és felemelő érzés ez, ha kartársak részéről történik. Hiszen oly sok az irigy ember.

P. J. Brassó. Szíves kérdésére már lapunk ez évi 48-ik számában választunk. Az előfizetési árak e lap homlokzatán olvashatók.

A. J. H. Levélét vettük s most már az ottani türethetetlen állapotokról kezdünk tájékozódni. Szívességgel köszönjük.

Sz. M. és D. Gy. H. — s Levélbeli választ csak válaszbélyeg beküldése esetén és csak előfizetőinknek adunk. A nyílt-tér díja a lap címlapján olvasható.

— **Csomagolópapír** kilószámra kapható e lap kiadóhivatalában Kossuth-u 31. sz.

— **Bivalbika**, 3 éves, kitűnő tenyészalatt eladó Ajtay János lelkesznél Homoródmás (posta helyben).

FIGYELEM!

AIDA VERGE & BLUE STAR CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ÉT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓAN

ÓVAKODJUNK ÉRTELLEN UTÁNZATOKTÓL

Nagy feladat mai napság

lányokat jól nevelni. Pedig az emberiség boldogsága nagyrészt ettől függ. Ezt a nehéz munkát rendkívül megkönnyebbíti Dolinay Gyula főszerkesztő „Lányok Lapja” mely havonként kétszer 1-én és 15-én igen sok képpel és oly kiválóan hasznos, szórakoztatva oktató s háziasszonyok nevelő gazdag tartalommal jelenik meg, hogy azt bárki a legnyugodtabb lelkiismerettel adhatja leánygyermekéi kezébe. Az előfizetési ára csak két korona negyedévenként. Mutatványszámot a „Székely-Udvarhely”-re való hivatkozással ingyen küld a „Lányok Lapja” kiadóhivatala Budapest, VIII. Mária-utca 42.

Udvarhelyvármegye Nemes Csailádjai.

Szerkesztette: Palmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhely. E diszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

Helyi ügynök

s üzletszerzői állás.

Minden ágazatban működő régi biztosító társaság Székelyudvarhelyre esetleg vidékre helyiügynököt és üzletszerzőt keres. Ajánlatok „Megbízható”-jelige alatt Kolozsvárra 8 sz. póstafiók küldendők.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Síremlékek és lépcsőkövek

Székelyudvarhely,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imreh Márton kőfaragómester tiszteletben kaphatók a legjutányosabban. Elvállal egyéb építészeti munkát is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

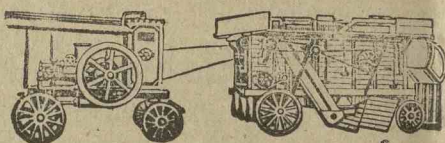
Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

!! MOTOROK !!

Legjobb, legmegbízhatóbb üzemű benzinmotorok, cséplőkészletek, benzinmotoros magánjárók, eredeti Svéd nyersolajmotorok és szivó-gázmotorok kedvező fizetési feltételekkel, több évi jótállással kaphatók.

Karczag Testvérek

Budapest, V., Alulh-utca 7.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

Stoch Cognac gyógyszer

Garantált valódi borpárlat. F. zése a legszigorubb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch

Barcola.

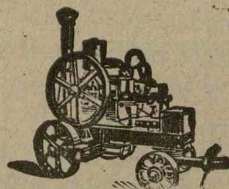
A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás belyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható.

Hamisítástól védve van

CLIMAX

nyersolaj motorok, lokomobilok és benzin cséplőgarnitúrák

Teljes gyári szavatosság! Minden motor elküldés előtt hivatalos vizsgálatnak lesz alávetve.

Elsőrangú elismerő-nyilatkozatok! Kerj a díjtalan ajánlatot!

Bachrich és Társa motorgyári fióktelepe Budapest, Szabadság-tér 17. sz. (Tőzsdep.)

ÉRTESÍTÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kosztümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterje költségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítók, leved-kártyák, gyász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, leveledpapirosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- S KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ES PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéllírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Irónok, fekete, színe irónok, notes-irónok, csavarirónok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és szórók. Monogramok fehérnemű és levedpapiRJelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögme-rő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben, Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb

Mindenféle színű, nagyságu, színyű és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levedpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő papirok és papirkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-fal-rajzek, klotetpapirok, szivarka-hüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fém-ből. Bőrtárcák, pénzes-erszé-lyek, okmány és irománytáskák.